

THE LAW OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN “ON ADMINISTRATIVE PROCEDURES”: ESSENCE, BASIC PRINCIPLES AND PRACTICAL SIGNIFICANCE

Author: Nizamova Iroda Eldorjon qizi

Affiliation: Institute for Analysis and Regulatory Impact Assessment of Legislation

Abstract. This article analyzes the essence, purpose, scope and basic principles of the Law of the Republic of Uzbekistan “On Administrative Procedures” from a legal and academic perspective. It also examines the practical significance of the right to be heard, openness and transparency, the “one-stop-shop” principle, the requirement of reasoned administrative acts, and the institution of administrative complaint established by the Law. The author substantiates that this Law serves as an important legal foundation for ensuring the rights and legitimate interests of citizens and business entities, reducing excessive bureaucracy, and organizing administrative activity on the basis of modern legal standards. The article also shows that the adoption and entry into force of the Law contributed to the formation of unified procedural standards in the activity of administrative bodies, improved the quality of administrative decision-making, and strengthened legal certainty in relations between the state and individuals.

Keywords: administrative procedure, administrative body, administrative act, administrative complaint, right to be heard, one-stop-shop principle, legality, transparency, public administration, legal guarantees.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASINING “MA’MURIY TARTIB-TAOMILLAR TO‘G‘RISIDA”GI QONUNI: MAZMUN-MOHIYATI, ASOSIY PRINSIPLARI VA AMALIY AHAMIYATI

Muallif: Nizamova Iroda Eldorjon qizi

Ish joyi: Adliya vazirligi huzuridagi Qonunchilikni tahlil qilish va tartibga solish ta'sirini baholash instituti

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasining "Ma'muriy tartib-taomillar to'g'risida"gi Qonunining mazmun-mohiyati, maqsadi, qo'llanish sohasi hamda asosiy prinsiplari ilmiy-huquqiy jihatdan tahlil qilinadi. Shuningdek, qonunda nazarda tutilgan tinglanish huquqi, ochiqlik va shaffoflik, "bir darcha" tamoyili, ma'muriy hujjatning asoslanganligi va ma'muriy shikoyat institutining amaliy ahamiyati yoritiladi. Muallif ushbu Qonun davlat boshqaruvida fuqarolar va tadbirkorlarning huquq hamda qonuniy manfaatlarini ta'minlash, ortiqcha byurokratik to'siqlarni kamaytirish va ma'muriy faoliyatni zamonaviy huquqiy mezonlar asosida tashkil etishda muhim huquqiy asos ekanini asoslaydi. Qonunning qabul qilinishi va kuchga kirishi davlat organlari faoliyatida yagona protsessual standartlarni shakllantirish, ma'muriy qarorlarning sifatini oshirish hamda davlat bilan shaxs o'rtasidagi munosabatlarda huquqiy aniqlikni mustahkamlashga xizmat qilgani ko'rsatib beriladi.

Kalit so'zlar: ma'muriy tartib-taomil, ma'muriy organ, ma'muriy hujjat, ma'muriy shikoyat, tinglanish huquqi, bir darcha tamoyili, qonuniylik, shaffoflik, davlat boshqaruvi, huquqiy kafolatlar.

O'zbekiston Respublikasining "Ma'muriy tartib-taomillar to'g'risida"gi Qonuni davlat boshqaruvi tizimini zamonaviy huquqiy mezonlar asosida tashkil etishda muhim o'rin tutadi. Mazkur Qonunning qabul qilinishi, eng avvalo, ma'muriy organlar bilan jismoniy va yuridik shaxslar o'rtasidagi munosabatlarni yagona, aniq va adolatli tartib asosida yo'lga qo'yish zaruratidan kelib chiqqan. Qonunning 1-moddasiga ko'ra, uning maqsadi ma'muriy tartib-taomillarni amalga oshirish sohasidagi munosabatlarni tartibga solishdan iborat. Asosiy vazifasi esa ma'muriy organlar bilan munosabatlarda qonun ustuvorligini, shuningdek jismoniy va yuridik shaxslarning huquqlari hamda qonuniy

manfaatlarini ta'minlashdir. Bu norma mazkur Qonunning markazida inson, fuqaro va tadbirkor manfaatlari turganini ko'rsatadi.

Qonunning amaliy ahamiyati shundaki, u ma'muriy organlarning kundalik faoliyatida qo'llaniladigan tartiblarni huquqiy mezonga soladi. Ya'ni, davlat organi qaror qabul qilayotganda, murojaatni ko'rayotganda, hujjat talab qilayotganda yoki ma'muriy hujjat chiqarayotganda endi umumiy va majburiy protsessual qoidalarga amal qilishi lozim. Shu bilan birga, Qonun barcha munosabatlarga tatbiq etilmaydi: unda qo'llanish sohasi va istisnolar alohida belgilangan. Demak, ushbu hujjat ma'muriy boshqaruvda tartib, aniqlik va yagona yondashuvni shakllantiradi.

Qonunning eng muhim jihatlaridan biri — unda ma'muriy tartib-taomillarning asosiy prinsiplari belgilab qo'yilganidir. Xususan, qonuniylik, mutanosiblik, ishonchlilik, tinglanish imkoniyatining mavjudligi, ochiqlik, shaffoflik va tushunarlilik, manfaatdor shaxslar huquqlarining ustunligi, byurokratik rasmiyatchilikka yo'l qo'yilmasligi, "bir darcha" tamoyili, teng huquqlilik, ishonchning himoya qilinishi, diskresion vakolat qonuniyligi hamda tekshirish prinsiplari ma'muriy faoliyatning tayanch mezonlari sifatida mustahkamlangan. Bu esa davlat organlari faoliyatini faqat vakolat doirasida emas, balki adolat, oqilonalik va inson huquqlariga hurmat asosida tashkil etishni talab qiladi.

Ayniqsa, tinglanish imkoniyatining mavjudligi prinsipi Qonunning eng demokratik yangiliklaridan biri hisoblanadi. Qonunga ko'ra, ma'muriy organ manfaatdor shaxsga ma'muriy hujjatni qabul qilish uchun ahamiyatga ega bo'lgan barcha holatlar yuzasidan o'z fikrini bildirish imkoniyatini berishi shart. Bu norma fuqaro yoki tadbirkor ishi uning ishtirokisiz, unga so'z berilmasdan hal etilmasligi kerakligini anglatadi. Mazkur yondashuv ma'muriy qarorlarning bir tomonlama emas, balki tinglash va muhokama asosida qabul qilinishiga xizmat qiladi.

Qonunning yana bir muhim yangiligi — ma'muriy jarayonlarda ortiqcha byurokratik to'siqlarni kamaytirishga qaratilganidir. Xususan, Qonunda "bir darcha"

tamoyili mustahkamlangan bo‘lib, u ma‘muriy ish yuritishda idoralararo hamkorlikni kuchaytirishga xizmat qiladi. Bu tamoyilning mazmuni shundan iboratki, fuqaro yoki tadbirkor turli idoralar o‘rtasida sarson bo‘lmasligi, zarur ma‘lumot va hujjatlarni davlat organlarining o‘zi o‘zaro hamkorlik asosida olishi kerak. Natijada vaqt tejiladi, ortiqcha hujjatbozlik kamayadi, davlat xizmatlaridan foydalanish qulaylashadi.

Mazkur Qonun ma‘muriy hujjatlarga qo‘yiladigan talablarni ham aniq belgilab berdi. Jumladan, ma‘muriy hujjat qonuniy, asoslangan, adolatli, aniq va tushunarli bo‘lishi kerak. Bu talablar shuni anglatadiki, davlat organi chiqargan har qanday hujjat faqat natijani emas, balki o‘sha natijaga qanday asoslar bilan kelganini ham ko‘rsatishi lozim. Bunday yondashuv, bir tomondan, mansabdor shaxs mas‘uliyatini oshirsa, ikkinchi tomondan, manfaatdor shaxsga qarorning mohiyatini anglash va zarur bo‘lsa, unga nisbatan shikoyat qilish imkonini beradi.

Shuningdek, Qonun ma‘muriy shikoyat institutini ham aniq tartibga soldi. Unga ko‘ra, agar qonunda boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo‘lsa, ma‘muriy shikoyat tegishli tarzda xabardor qilingan paytdan yoki ma‘muriy harakat haqida ma‘lum bo‘lgan paytdan e‘tiboran o‘ttiz kun ichida berilishi mumkin. Yuqori turuvchi ma‘muriy organ yoki boshqa vakolatli organ esa, odatda, bunday shikoyat bo‘yicha o‘ttiz ish kuni ichida qaror qabul qilishi shart. Bu esa shaxsga nafaqat murojaat qilish, balki ma‘muriy qarorni qayta ko‘rib chiqishning aniq va huquqiy kafolatlangan mexanizmini beradi.

Qonunning tizimli ahamiyati shundan iboratki, u faqat umumiy prinsiplarni belgilab qolmay, ma‘muriy ishlarni hal qilish, ma‘muriy va protsessual hujjatlarni qabul qilish, ularni ijro etish hamda ma‘muriy shikoyatlarni ko‘rib chiqish bo‘yicha ma‘muriy reglamentlar tasdiqlanishini ham nazarda tutadi. Bu esa Qonun normalari amaliyotga tatbiq etilishi uchun yanada aniq protsessual mexanizmlar yaratilishini anglatadi.

Xulosa qilib aytganda, O‘zbekiston Respublikasining “Ma‘muriy tartib-taomillar to‘g‘risida”gi Qonuni davlat boshqaruvi tizimida huquqiy aniqlik, protsessual adolat va inson manfaatiga yo‘naltirilgan boshqaruv modelini shakllantirishga xizmat qiladigan

muhim huquqiy asosdir. Mazkur Qonun ma'muriy organlar faoliyatini yagona prinsiplarga tayangan holda tashkil etish, qarorlar qabul qilishda shaffoflik va asoslanganlikni kuchaytirish, ortiqcha byurokratik to'siqlarni kamaytirish hamda jismoniy va yuridik shaxslarning huquq va qonuniy manfaatlarini samarali himoya qilishda alohida ahamiyat kasb etadi.

Shu bois mazkur Qonunni nafaqat ma'muriy huquqning muhim manbai, balki O'zbekistonda zamonaviy, ochiq va fuqaroga yo'naltirilgan davlat boshqaruvini shakllantirishga xizmat qilayotgan fundamental normativ-huquqiy asos sifatida baholash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining "Ma'muriy tartib-taomillar to'g'risida"gi Qonuni, 2018-yil 8-yanvar, O'RQ-457-son.